

בני קימרון

תרבות

לא נכנעים למחלה

בשבוע הבא תיפתח בגלריה "על האגם" ברעננה תערוכת אומנות של חולי פרקינסון • שלושה חולים מהשרון – ציירת, פסל וצלם – מספרים איך המחלה משפיעה על סדר-יומם, ואיך היא נעצרת ברגע שהם מתחילים ליצור

הראש". מעולם לא הסתירה את מחלתה מהסביבה. "הבנתי שאני צריכה להשקיע את האנרגיה שלי כדי לנהל את מחלתי, ולא להיות חסרת אונים. בתוך תוכי אני לא מתייחסת לעצמי כחולה. אני מתייחסת לפרקינסון כחלק ממני, ומעריכה כל פעולה שאני מסוגלת לעשות. אני יודעת שאני מתמודדת עם מחלה שאין לה מרפא, ומידרדרת בהדרגה, ושעם התרופות והפצילות הגופניות, החוק הנפשי שלי ואופן ניהול המחלה הם שיאטו את ההידרדרות שלה, ויגבירו את יכולת העמידה שלי, ואם אני יכולה ליצור – משמע שאני קיימת".

"לא מתים מזה"

"פרקינסון היא לא מחלה שמתים ממנה, ולחולים יש דחף תמידי להמשיך לעשות כדי לחיות", מוסיף אלכס גל (77) מכפר סבא, שאובחן לפני יותר מעשור. "הצו"

שלקחה בפרקינסון. "שמחתי שלא מדובר בניוון שרירים", אמרה. מאז מחלתה הירדירה, והיא עוברת ממצבי תפקוד למצבי חוסר תפקוד מוחלט, ON-OFF, כדבריה. "אני מתקשה לקום וללכת. יד שמאל בקו" שי מתפקדת, לא זוה, מאובנת. בהתחלה כעסתי עליה, אחר כך הבנתי שהיא חלק ממני ושאני צריכה לטפח אותה". בשנים האחרונות נטשה את מקצועה כיועצת ארגונית, התמקדה בכתיבה והוציאה לאור שני ספרים. כבר בילדו תה הרבתה לכתוב, אולם החלה לצייר רק לאחר שמלאו לה 30. לפני המחלה ציירה דיוקנאות בגירי פסטל, ולאחר שפרצה המחלה היא מציירת רק ציורים מופשטים, צבעוניים מאוד. "מכיוון שאני מרבה לעסוק במילים, הציור מאפשר לי להתבטא בלי מילים, ומעניק לי סיפוק מידי. זוהי יצירה ספונטנית, אינטואיטיבית, שמתפרצת מתוכי, תוך אלתור, בלי לתכנן. היר שלי מציירת, לא

זו דרכי לא להיכנע למחלה, אלא לנהל אותה". היא ילידת רעננה, בוגרת אוסטרובסקי, בעלת תואר ראשון בסוציולוגיה ותואר שני בייצור ארגוני, אם לשניים. לפני תשע שנים חשה כאבים במפשעה והתקשתה בהליכה. אורתופד קבע כי מדובר בשחיקת סחוס, אך הנוירולוג שבדק אותה בישר לה

בלהה לוי: "אני לא מתייחסת לעצמי כחולה. אני מתייחסת לפרקינסון כחלק ממני, ומעריכה כל פעולה שאני מסוגלת לעשות. אם אני יכולה ליצור – משמע שאני קיימת"

"ללכת רגלי, לעוף" – זה שמה של התערוכה, שתוצג החל מהשבוע בגלריה "על האגם" ברעננה. עשרות אומנים מהארץ ומהעור, המתמודדים עם מחלת הפרקינסון, יציגו את עבודותיהם בתחומי הציור, הפיסול והצילום. "פרקינסון היא מחלה נוירולוגית פרוגרסיבית, כשאחת מהתופעות האופייניות לה היא דחף יצירתי מוגבר בתחומי אומנות למיניהם", אומרים בעמותת פרקינסון ישראל. העמותה יזמה את התערוכה, כדי להעלות את המודעות למחלה ולשנות את תדמיתה בעולם. "המסר להעצמת החולים הוא שיצירותיהם היא כלי להתמודדות עם אתגרי המחלה ולשיפור איכות החיים", אומר יו"ר העמ"ר, עמיר כרמין. "התערוכה היא עוד דרך יצירתית לה" תמודד עם המחלה", אומרת בלהה לוי (63) מרעננה, שמציגה בתערוכה שלושה מציירות. "הציור בשבילי זה לא רק לצייר,

בלחה, אלכס ויעקב. "גם עם המחלה אפשר ליהנות מאיכות חיים טובה" | צילום: אסף פרידמן

בתוך כפית. "יש גם משהו חיובי בפרקי־נסון, כי הוא נתן לי את הזמן הפנוי לצלם וליהנות מהאומנות הזאת. זה עושה את החיים טובים יותר".

גם הצייר מיכאל מוליאבין (69), מהג־דס מכונות מאשקלון, שלקה בפרקינסון לפני שבע שנים, מציג בתערוכה. הוא נחשב חולה מתקדם, ובזכות טיפול מתק־דם שהחל לקבל באחרונה, הרגשתו הולכת ומשתפרת, והוא אופטימי.

הוא החל לצייר עוד בילדותו, וחזר לצייר לאחר שחלה. "הרופא שמטפל בי אמר לי, שכחלק מהטיפול במחלה חשוב שאעסוק גם בריפוי בעיסוק, ולפני כשנה וחצי חז־רתי לצייר. אני מצייר במכחול, בעיקר דמויות אנשים ובעלי חיים. העבודה במכ־חול דורשת דיוק רב ועבודה מוטורית לא פשוטה. אני מצייר בידי השמאלית, אף על פי שאני ימני, כי ידי הימנית לא מת־פקדת בכלל. הציור מעניק לי סיפוק רב, ועוזר לאצבעות ידיי לתפקד טוב יותר, מעין 'התעמלות' לאצבעות. התחלתי לנסות שוב לצייר ביד ימין, ואני מקווה שאצליח. המסר שלי לחולים מתקדמים במצבי, שגם הם יכולים ליהנות מאיכות חיים טובה ומחירות יצירה." ■

קדימה. רופאת המשפחה שלחה אותו לנזירולוג, וזה קבע מיד שהוא חולה פרקינסון. למחלה השפעה גם על הזי־כרון, וגם על היכולת החישובית. כחלק מהידרדרות המחלה החל קולו להיחלש, ויכולת הדיבור שלו נפגמה במקצת. כדי לשפר את תפקודיו המוטוריים הוא מרבה בפעילות גופנית: חתירה בירקון, טיפוף טיפולי, ריקודים סלונגים ותד־פיה בתנועה. כך הצליח להפחית את עוצמתן של כמה תופעות, ושיפר את שיווי המשקל, את הזיכרון, את היכולת להזיז את עכבר המחשב ואת היכולת לבצע כמה פעולות בו־זמנית.

בילדותו הרבה לצייר (כמו אמו וסבו), למד ציור אצל מורה פרטית, והחל גם לצלם. "אני אוהב לצלם דברים לא טריוויאליים, שלא כל אחד שם לב אליהם, כמו השתקפויות למשל, הנושא החביב עליי". בתערוכה הוא מציג שלוש תמונות: שלולית קטנה שהצטברה על אבן שחורה בטוסקנה; תמונה מופשטת, של השתקפויות וריצודים צבעוניים בנייר אלומיניום מקופל, ששימש לעטיפת הכ־ריך שלו ("כל אחד יכול למצוא שם מה שהוא רוצה"); והשתקפות של הסכיבה

בשנית, אב לשתי בנות של אשתו הש־נייה ולבן משותף, וסב לשלושה נכדים. בתו החורגת מנישואיו הראשונים נהרגה בתאונת דרכים, והיא בת 18 וחצי.

הוא עוסק באומנות מגיל צעיר. "תמיד הייתי התלמיד בכיתה שיודע לצייר. רק בגיל 23, כשחזרתי מהטיול שאחרי צבא, החלטתי ללמוד ציור באופן רציני. תחילה למדתי במכון לאומנות פלסטית בבת ים, ושם הכרתי את אשתי הראשונה. שנינו עברנו ללמוד בבית הספר הגבוה לציור בתל אביב, בו־זמנית עם עבודתי בתעשייה האווירית. בגיל 40 התחלתי לפסל. באותו הזמן התחלתי גם לצלם, והשתתפתי בכמה תחרויות צילום. ואולם, מאחר שאני מעדיף יצירה תלת־ממדית על פני דו־ממדית, העדפתי את הפיסול. אחרי שנה אינטנסיבית, הפסק־תי לפסל למשך 30 שנה, עברתי לייצור ויטראז'ים, ואחר כך מיקרתי את היציר־תיות שלי בתכנון באמצעות מחשב. אגב, גם את הפסל הסביבתי מברזל, שיצרתי עם חברי מועדון 'השרון', שניצב בצומת הרצל־בן גוריון בכפר סבא – תכננתי באמצעות מחשב".

אלכס אובחן כחולה בפרקינסון לפני 13 שנה, אך לדבריו, המחלה קיננה בגופו שנתיים קודם לכן. הוא הבחין בסימניה, כשנוכח כי בזמן הליכה יד שמאל שלו לא מיטלטלת במקביל לרגל ימין. "היא ממש לא וזה. גם היו לי אפיוזדות של רעידת ידיים. הלכתי לנזירולוג בעל שם עולמי בתחום, והוא אמר לי: 'יש לך פרקינסון'. הדבר הראשון ששאלתי היה: 'מה אני עושה עם זה?' והוא השיב לי: 'שאל את ד"ר גוגל'. מאז אני חי את הפרקינסון. זה כמו עלוקה שנדבקה אליי. ההתפתחות היתה איטית, והחלה גם הידרדרות איטית. ידי השמאלית בקושי זוה, קצת מאובנת, וכ־שאני מתרגש או אוחו בכוס, ידי הימנית מתחילה לרעוד. ואולם, כאשר אני נוגע בחימר ומעצב אותו, היד מפסיקה לרעוד. גם הרגל השמאלית שלי עצלה. באחרונה התחלתי לאבד את הראייה בעין שמאל, בשל ניוון רשתית. הראייה התלת־ממדית השתבשה, העומק נפגע, אני מתקשה במי־קוד, וזה קצת מפריע לי בזמן הקלדה במח־שב, וגם בעת הפיסול".

לשכוח מהמחלה

"מבחינה מסוימת, הצילום הוא חלק מה־טיפול במחלה שלי", אומר הצלם חאקו (יעקב) גייפמן (63) מרעננה, שלקה בפר־קינסון לפני תשע שנים. "תמיד צילמתי, אבל לא באותה האינטנסיביות כמו היום. לשמחתי, אין לי כמעט רעידות בכפות הידיים, ולכן אינני מתקשה למקד את הע־דשה ולצלם. הפרקינסון מקשה עליי יותר בהגעה למקומות הצילום. אפשר בהחלט לומר, שאני נהנה כל כך מהצילום, שהוא משכיח ממני את המחלה".

גייפמן, יליד מקסיקו, נשוי, אב לש־לושה וסב לאחת, עלה לארץ בגיל 18, למד כימיה באוניברסיטה, שירת ככימאי במעבדת חיל האוויר, ואחר כך עשה הסבה מקצועית למחשבים, והקים את מחלקת אבטחת מידע בחיל. גייפמן פרש מצה"ל אחרי 18 שנה, עבד במ־שרד ראש הממשלה ובהמשך בחברת סטארט־אפ, עד שחלה. את סימני המ־חלה הראשונים גילה, כשהבחין שהוא פוסע בצעדים קטנים כשגופו נוטה

רך לעשות משהו מפתח את היצירתיות. מבחינתי, הפיסול בחימר הוא מעין פיי־זיותרפיה לידיים שלי".

הוא נולד להורים ילידי פולין, פלי־טים שנמלטו מאימת הנאצים, באמצע הדרך מרוסיה לקירגיסטן. שם גדל עד תום המלחמה. ב־1948 עלו הוריו לארץ והתיישבו ביפו. את שירותו הצבאי עשה בחיל האוויר כמכונאי מטוסים. אחרי שהשתחרר התקבל לתעשייה האווירית, עסק בתכנון התקנות מיוחדות במטוסי ניסוי, ולאחר ביטול פרויקט הלבאי פרש, והחל ליצור ויטראז'ים לבתי כנסת ול־בתים פרטיים. לאחר מכן עבר לחברת הייטק, וחזר שוב לתעשייה האווירית, שם עבד עד פרישתו בגיל 70. הוא נשוי

אלכס גל: "ידי השמאלית בקושי זזה, קצת מאובנת, וכשאני מתרגש או אוחו בכוס, ידי הימנית מתחילה לרעוד. ואולם, כאשר אני נוגע בחימר ומעצב אותו, היד מפסיקה לרעוד"